

YÖNETMELİK

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünden:

**TAŞKIN VE RÜSUBAT KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ
BİRİNCİ BÖLÜM****Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar****Amaç**

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, taşkın ve rüsubat kontrolü maksadıyla tasarlanan mühendislik yapıları ile akarsular üzerindeki köprü ve menfez gibi sanat yapılarının temel hidrolik tasarım kriterlerinin, akarsu yatakları ve mücavirlerinde yapılacak düzenlemeler ile diğer çalışmalar için gerekli izin ve onay işlemlerinin, akarsu yataklarına ve taşkın kontrol tesislerine yapılan müdahaleler ve alınacak önlemler ile ıslah öncesi yer teslimi konularının belirlenmesidir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; akarsular üzerinde taşkın ve rüsubat kontrolü amacıyla tasarlanacak sel kapanı, bağlama, akarsu ıslahları ile akarsular üzerinde tasarlanacak köprü ve menfez gibi sanat yapılarının yanı sıra akarsu yatakları ve mücavirlerinde yapılacak düzenlemeler ile diğer çalışmaları kapsar.

(2) Aşağıda belirtilen hususlar bu Yönetmeliğin kapsamı dışındadır:

a) Baraj ve göletler,

b) Yukarı havza yamaç arazilerinde yapılması gereken ağaçlandırma, teraslama ile yamaç arazi ıslahı kapsamında üç metreden daha düşük yükseklikteki sel dereciği, sel yarıntısı ve sel derelerindeki oyuntu ıslahı ve benzeri toprak muhafaza çalışmaları,

c) Denize mansaplanan akarsuların çıkış ağzında rüsubat birikiminin önlenmesi ve benzeri maksatlar ile teşkil edilen denize çıkış yapılarının hidrolik tasarımları,

ç) Yol yapım ve bakım çalışmaları sırasında yolun ve yol dolgusunun korunması amacı ile alınması gereken yüzeysel drenaj tedbirleri.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanununun 55 inci maddesi ile 15/7/2018 tarihli ve 4 numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesininin 121 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Akarsu: Bir havzanın tabii olarak drenajını sağlayan dere, çay, ırmak oluşumlarının genel adını,

b) Akarsu ıslahları: Akarsulardaki tersip bendi, ıslah sekisi, taban kuşağı, mahmuz, brit, şüt, duvar, sedde, taş tahkimat, rip-rap, gabyon şilte, pere kaplama, prefabrik kaplama, endüstriyel kaplama ve endüstriyel donatı ile canlı iksa ve benzeri yapı ve tedbirler veya kombinasyonlarıyla yatak plan profil ve enkesit düzenlemelerinin yapılması veya tabii yataкта onarıcı ve koruyucu tedbirlerin bütünü,

c) Bağlama: Bir açık kanal veya akarsu üzerinde, su akımını ayarlayarak suyun bir kısmını veya tamamını iletim hattına yönlendiren, sürüntü maddesi ile yüzen cisimlerin hareketlerini düzenleyen, regülatör olarak da adlandırılan yapıları,

ç) Baz akım: Yatak içerisinde her daim akan minimum su miktarını,

d) Brit: Sediment hareketi olmayan ya da sediment hareketinin problem oluşturacak düzeyde olmadığı, ancak oyulma problemleri olan tabii ve suni mecralarda eğimi düşürerek önlemek, yatak tabanını korumak için yapılan kaplama, taş, kaya tesisler ve kıyı duvarlarının korunması amacıyla inşa edilen alçak enine yapıları,

e) Debi: Bir akarsuyun herhangi bir enkesitinden birim zamanda geçen suyun hacmini,

f) Deniz dalga etkisi: Akarsuların denize mansaplandığı yerlerde, deniz dalgalarının akarsu yatağındaki eğime bağlı olarak yatak içinde belirli mesafede, akarsudaki su hızına engel teşkil edecek ve suyun kabarmasına sebep olacak şekilde tesir göstermesini,

g) Denize çıkış yapısı: Akarsuyun deniz ile birleştiği yerde, deniz içerisinde, mansap şartının düzenlenmesi, denize birleştiği yerde rüsubat birikiminin önlenmesi ve benzeri maksatlar ile teşkil edilen yapıları,

ğ) Derivasyon: Kuruda çalışma için bir akarsu yatağının, tünel, kanal ve benzeri yapı ve usuller ile inşaat süresince geçici olarak değiştirilmesini,

h) Dipsavak: Sel kapanı rezervuarında toplanan suları dengeleyerek ölçülü miktarda mansaba aktaran ve akarsu tabanına yakın bir seviyede teşkil edilen yapıyı,

ı) Dolusavak: Sel kapanlarında yapı ile kontrol edilmesi planlanan taşkın debisinin üzerindeki akımlarda, gövde arkasında toplanan suyun gövde üzerinden aşmasını önlemek amacıyla söz konusu fazla suları gövdeye zarar

vermeden mansabındaki akarsu yatağına emniyetle aktarılmasını sağlayan yapıları; ıslah sekisi, tersip bendi ve bağlamalarda ise suların yamaçlara zarar vermeden yapı gövdesi üzerinden emniyetli bir şekilde aktığı kesimi,

i) DSİ: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünü,

j) Frekans analizi: Hidrolojik olaylarla ilgili geçmiş kayıtların geleceğe yönelik olasılıklar açısından yorumlanmasını,

k) Geçirgen tersip bendi: Diğer tersip bentlerinden farklı olarak, istenilen çapta rüsubatın yapı rezervuarında tutulmasına veya istenilen çapta rüsubatın mansaba geçişine imkan sağlayan, feyezanlar sonrasında düzenli olarak temizlenmesi gereken enine yapıları,

l) Hava payı (Hp): Sel kapanlarındaki hava payı hariç olmak üzere, dere ıslahı ile köprü ve menfezlerin projelendirilmesinde, proje debisine karşılık gelen su yüksekliği üzerinde öngörülemez durumlar için güvenlik amacıyla, projenin özelliğine göre belirlenen ilave yüksekliği,

m) Islah sekisi: Akarsularda taban eğiminin düşürülerek suyun hızının, dolayısıyla sürüklenme gücünün azaltılması suretiyle mecralardaki oyuntuları önlemek için dere eksenine dik olarak inşa edilen, sel derelerinde tabanın korunması, göçüntülü ve heyelanlı kıyıların ve yamaç eteklerinin desteklenmesi, sediment taşınımının azaltılması ya da taşınan fazla sedimentin uygun yerlerde depolanması amacıyla yapılan tek ya da bir dizi yapıyı,

n) İşletme ve bakım yolu: Tabii ve ıslahlı akarsularda, şev üstünden veya taşkın kontrol tesisinden itibaren tek veya her iki sahilde devamlılığı olan ve en az altı metre genişliğinde bırakılması gereken yolu,

o) Kılavuz kanal: Devamlı akışı olan akarsuların ihtiyaç duyulan kısımlarında, taşkın kontrol tesisinin kapasitesinde bir kayba sebep olmayacak şekilde en az baz akımı geçirecek kapasitede yapılan kanalı,

ö) Köprü: Akarsu yatakları üzerinde geçişi sağlamak üzere inşa edilen; gözlerinden herhangi birinin mesnet eksenleri arasındaki açıklığı, köprü eksen boyunca on metre ve daha büyük olan yapıları (Kemer köprülerde açıklık ölçüsü için kemer sathının en alçak seviyesindeki dik serbest açıklık esas alınır),

p) Kret: Baraj, gölet ve sel kapanlarının tepe noktası veya savak, dolusavak gibi yapılar üzerinden suyun aktığı noktayı,

r) Menfez: Bir dolgu altından, basınçlı veya hava basıncı altında su geçirmeye yarayan geçiş yapısı olup bir metreden on metre açıklığa kadar olan (On metre hariç), genel olarak kuru dere yatakları üzerinde yapılan sanat yapılarını,

s) Meskun mahal: İl, ilçe, kasaba, köy, mezra gibi insanların sürekli veya geçici olarak buldukları; yol, su, elektrik, ulaşım, kanalizasyon, çevre aydınlatması gibi kamu hizmetlerinden istifade ettikleri toplu hayat alanları ve bu alanların bitiminden itibaren beş yüz metre mesafedeki alanları,

ş) Muhtemel maksimum feyezan: En büyük yağış ve maksimum yüzey akışı oluşturacak bütün faktörlerin bir araya gelmesiyle oluşabilecek en büyük taşkını,

t) Mücavir alan: İmar mevzuatı bakımından belediyelerin kontrol ve mesuliyeti altına verilmiş olan alanları,

u) Oyulma derinliği: Hidrolik sebeplerle akarsu yatağında meydana gelen taban oyulmasının derinliğini,

ü) Pürüzlülük katsayısı: Bir mecra veya yatak içindeki akımın ortalama hızını hesaplamak için su akımındaki enerji kayıplarına sebep olan temas yüzeyinin pürüzlülüğünü ifade eden katsayıyı,

v) Rekreasyon alanları: Şehrin açık ve yeşil alan ihtiyacı başta olmak üzere, şehir içinde ve çevresinde günü birlik kullanıma yönelik ve imar planı kararı ile belirlenmiş; eğlence, dinlenme, piknik ihtiyaçlarının karşılanabileceği kullanımlar ile her tür sportif faaliyetlerin yer alabileceği alanları,

y) Sedde: Taşkın sularına karşı koruyucu tedbir maksadı ile bir akarsu boyunca inşa edilmiş olan suni dolguyu,

z) Sediment (rüsubat): Oluştığı yerden çöklediği yere kadar suda asılı halde veya tabanda sürüntü maddesi olarak su tarafından taşınan katı maddeleri,

aa) Sel: Şiddetli yağışların ardından yan derelerden ani olarak gelen ve fazla miktarda sediment taşıyan su kitlesini,

bb) Sel kapanı: Taşkın sularını rezervuarda geçici olarak depolayarak, belirli bir zamanda oluşan taşkın akımını daha uzun bir zamana yayarak öteleyen ve bu sayede mansaptaki emniyetli yatak kapasitesi kadar çıkış debisi sağlayan alçak barajları,

cc) Taban kuşağı: Tabii akarsu yatakları içinde malzeme hareketinin durmadığı ve mansaba intikalinin devam ettiği durumlarda, akarsularda belirli bir denge eğimi oluşturarak hareket eden malzemeyi durdurmak, önceki yıllarda birikmiş sedimentin oyularak mansaba taşınmasını önlemek ve bu sedimenti yerinde tutarak kıyı oyulmaları ve yatak kesitlerinde oyulmaları önleyip, geniş yataklarda düzenli bir akım sağlamak amacıyla inşa edilen enine yapıları,

çç) Talveg: Akarsu yatağının en alçak kısmını takip eden, genel olarak yatağın en derin kısmını izleyen çizgiyi,

dd) Taşkın: Bir akarsuyun muhtelif sebeplerle yatağından taşarak çevresindeki arazilere, yerleşim yerlerine, alt yapı tesislerine ve canlılara zarar vermek sureti ile tesir bölgesinde normal sosyo-ekonomik faaliyeti kesintiye uğratabilecek ölçüde bir akış büyüklüğü oluşturmasını,

ee) Taşkın kontrol tesisi: Akarsuların geçtiği güzergahın özelliğine göre, hidrolik kriterler dahilinde farklı taşkın tekrür debilerinde taşkın kontrolü sağlayan yapıları,

ff) Taşkın tehlike haritası: Farklı taşkın tekerrür debilerindeki su hızı ve su yüksekliği kullanılarak yapılan ve taşkın alanındaki tehlikeyi gösteren haritaları,

gg) Taşkın risk haritası: İlgili debiye göre taşkın olumsuz etkilerinin, taşkından etkilenmesi muhtemel nüfusun, ekonomik faaliyetin/faaliyetlerin cinsinin, kirliliğe sebep olabilecek tesislerin ve etkilenmesi muhtemel korunan alanların gösterildiği haritayı,

ğğ) Taşkın yönetim planı: Taşkın tehlike ve taşkın risk haritalarına dayanan, taşkın riski altında olan alanlarda riskin yönetilmesi için uygun hedefleri ve bu hedeflere ulaşılması için alınması gereken önlemleri içeren planları,

hh) Tersip bendi: Fazla miktarda sediment taşıyan ve bundan dolayı mansapta çeşitli problemlere sebep olan akarsularda, yağış havzasından kaynaklanan sedimentin mansaba taşınmadan mecrada depolanması amacıyla akarsu yataklarında inşa edilen enine yapıları,

ıı) Yatak düzenlemesi: Mahmuz, brit, şüt, duvar, sedde, taş tahkimat, rip-rap, gabyon şilte, pere kaplama, prefabrik kaplama, endüstriyel kaplama ve endüstriyel donatı ile canlı iksa ve benzeri yapı ve tedbirler veya kombinasyonlarıyla yatak plan profil ve enkesit düzenlemelerinin yapılması veya tabii yatakta onarıcı ve koruyucu tedbirlerin alınmasını,

ifade eder.

(2) Bu Yönetmelikte geçen diğer ifade ve kısaltmalar ilgili mevzuattaki anlam ve kapsama sahiptir.

İKİNCİ BÖLÜM

İslah, Taşkın ve Rüşubat Kontrol Yapılarında Proje Debisi Hesap ve Seçim Kriterleri, Temel Hidrolik Tasarım Kriterleri ile Akarsu Yataklarında İslah Kesitinin Boyutlandırılması

Proje debisinin hesaplanması

MADDE 5 – (1) Proje debisi, ıslahı yapılacak akarsu üzerinde yeterli veri sağlayabilecek bir akım gözlem istasyonu var ise frekans analizi usulü ile hesaplanır, akarsu üzerinde yeterli veri sağlayabilecek bir akım gözlem istasyonu yok ise sentetik yöntemler ile hesaplanır.

(2) Proje debisi hesaplanırken, havzadan gelen akımlara ilave olarak akarsu yatağına yapılan deşarjlar da dikkate alınır.

Akarsu yataklarında ıslah kesitinin boyutlandırılması

MADDE 6 – (1) Proje debisi elde edildikten sonra, akarsu en kesitleri ve yatak karakteristikleri belirlenerek, tasarım debisini emniyetle geçirebilecek ıslah kesiti ile köprü ve menfez gibi geçiş yapılarının boyutları belirlenir. Hidrolik boyutlandırmada akarsu yatağındaki pürüzlülük katsayısı, sediment yükü ve taşınımı, su hızlarının tesiri ile oluşan oyulma derinliği, deniz dalga etkisi, akarsu yatağının boyuna eğimi, arazinin topoğrafyası, taşkın kontrolü sağlanacak yerin niteliği, geçmiş taşkınların oluşturduğu su izleri göz önünde bulundurulur.

(2) Tabii veya ıslahlı akarsularda gerektiğinde makinalı çalışmalara imkan sağlayabilecek şekilde akarsuyun tek veya her iki sahilinde sürekliliği olan, asgari altı metre genişliğinde bir işletme ve bakım yolu ayrıca düzenlenir.

Sel kapanlarında dolusavak proje debisinin seçimi

MADDE 7 – (1) Yüksekliği talvegden itibaren yirmi beş metre ve daha yüksek olan sel kapanlarında;

a) Dolgu sel kapanlarında dolusavak boyutları, muhtemel maksimum feyezanın debisi ile taşkın ötelemesi yapılarak tespit edilir.

b) Beton sel kapanlarında (Silindirle sıkıştırılmış beton sel kapanları dahil), dolusavak kapasitesi bin yıl tekerrürlü feyezan debisine göre seçilir. Ayrıca, on bin yıl tekerrürlü feyezan debisine göre rezervuarda taşkın ötelemesi yapılır, mansap şartlarının uygun olması ve yapının emniyetini tehdit etmemesi durumunda kret üzerinden suyun aşmasına müsaade edilebilir. Mansap şartlarının uygun olmaması ve yapının emniyetini tehdit etmesi durumunda, ötelenmiş on bin yıl tekerrürlü feyezan debisine göre dolusavak boyutlandırılır.

(2) Yüksekliği talvegden itibaren yirmi beş metreden küçük olan sel kapanlarında dolusavak hesap debisinin seçimi; depolama hacmine ve yıkılmaları halinde mansabında etkilenecek yerleşim alanı olmasına ve/veya büyük maddi zararlar meydana gelmesi durumlarına göre belirlenir. Buna göre;

a) Depolama hacmi bir milyon metreküpten küçük olan dolgu sel kapanlarında, mansabında yerleşim alanı yok veya büyük maddi zarar beklenmiyor ise beş yüz yıl tekerrürlü, mansabında yerleşim alanı var veya büyük maddi zarar bekleniyor ise bin yıl tekerrürlü feyezan debisi seçilir.

b) Depolama hacmi bir-beş milyon metreküp arasında olan dolgu sel kapanlarında, mansabında yerleşim alanı yok veya büyük maddi zarar beklenmiyor ise bin yıl tekerrürlü, mansabında yerleşim alanı var veya büyük maddi zarar bekleniyor ise on bin yıl tekerrürlü feyezan debisi seçilir.

c) Depolama hacmi beş milyon metreküpten büyük olan dolgu sel kapanlarında, mansabında yerleşim alanı var veya büyük maddi zarar bekleniyor ise muhtemel maksimum feyezanın debisi ile taşkın ötelemesi yapılarak tespit edilir.

ç) Beton sel kapanlarında (Silindirle sıkıştırılmış beton sel kapanları dahil) depolama hacmine bakılmaksızın, beş yüz yıl tekerrürlü feyezan debisi seçilir.

Sel kapanlarında dipsavak ve derivasyon proje debisinin seçimi

MADDE 8 – (1) Depolama hacmi; bir milyon metreküpten küçük olan sel kapanlarında, mansabında yerleşim alanı yok veya büyük maddi zarar beklenmiyor ise beş yıl tekerrürlü feyezan debisi (hava paylı) veya on yıl tekerrürlü feyezan debisi (hava paysız), mansabında yerleşim alanı var veya büyük maddi zarar bekleniyor ise on yıl tekerrürlü feyezan debisi (hava paylı), yirmi beş yıl tekerrürlü feyezan debisi (hava paysız) değerinden büyük olanı seçilir.

(2) Depolama hacmi bir milyon metreküpten büyük olan sel kapanlarında, mansabında yerleşim alanı yok veya büyük maddi zarar beklenmiyor ise on yıl tekerrürlü feyezan debisi (hava paylı) veya yirmi beş yıl tekerrürlü feyezan debisi (hava paysız), mansabında yerleşim alanı var veya büyük maddi zarar bekleniyor ise yirmi beş yıl tekerrürlü feyezan debisi (hava paylı) veya elli yıl tekerrürlü feyezan debisi (hava paysız) değerinden büyük olanı seçilir.

(3) Sel kapanlarında derivasyon yapısının dipsavak olarak kullanılması, proje ekonomisi açısından değerlendirildiğinde uygun çözüm olarak ortaya çıktığından derivasyon yapısının kapasitesi, yukarıdaki fıkralarda tarif edildiği şekilde belirlenirken inşaat sonrası dönemde aynı yapının dipsavak olarak da kullanılacağı göz önünde bulundurulur ve mansap şartlarını sağlayacak emniyetli yatak kapasitesine uygun şekilde tayin edilir.

Bağlamalar, ıslah sekisi ve tersip bentlerinde dolusavak proje debisinin seçimi ile ıslah sekisi ve tersip bentlerinde temel hidrolik tasarım kriterleri

MADDE 9 – (1) Bağlamalarda dolusavak boyutları yüz yıl tekerrürlü taşkın debisine göre belirlenir.

(2) Yerleşim yerleri dışında inşa edilecek ıslah sekisi ve tersip bentlerinin dolusavaklarının boyutları elli yıl tekerrürlü taşkın debisine göre belirlenir.

(3) Yerleşim yerlerinde, yıkılmaları halinde can kaybının olabileceği, devamlı ve yüksek sarfiyatların olduğu akarsularda inşa edilecek ıslah sekisi ve tersip bentlerinin dolusavaklarının boyutları beş yüz yıl tekerrürlü taşkın debisine göre belirlenir. Mansap tesisi giriş yapısı niteliğindeki ıslah sekisi ve tersip bentlerinin dolusavakları, mansaptaki taşkın kontrol tesisi kapasitesi ile uyumlu olacak şekilde boyutlandırılır.

(4) Debi ve yatak genişliğine göre dolusavak yüksekliği belirlenir. Dolusavak yüksekliği azami ikibuçuk metre alınır ve dolusavak üst genişliği, yatak genişliğini geçmeyecek şekilde seçilir.

(5) Geçirgen tersip bentlerinin dolusavakları, geçirgenliği sağlayan aralıkların dolma, tıkanma durumları da göz önünde bulundurularak diğer tersip bentleri ile aynı şekilde boyutlandırılır.

(6) ıslah sekileri ve tersip bentlerinde, yapının kanat duvarlarının üst kotu, derenin şev üstü kotundan daha düşük seviyede olacak şekilde seçilir.

Yatak düzenlemesi proje debisinin seçimi

MADDE 10 – (1) ıslah ve taşkın kontrolü amacıyla yatak düzenlemesi yapılırken meskun mahallerde yüz yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliğine (h), hava payı (Hp) eklenerek hesaplanan yükseklik, beş yüz yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliği ile karşılaştırılarak büyük olan değer alınır. Taşkından etkilenecek nüfusun büyüklüğü ve muhtemel ekonomik kayıplar dikkate alınarak, bin yıl tekerrürlü debi taşkın debisi olarak seçilebilir.

(2) Meskun mahaller dışında yatak düzenlemesi yapılırken on yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliğine (h), hava payı (Hp) eklenerek hesaplanan yükseklik, elli yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliği ile karşılaştırılarak büyük olan değer alınır.

(3) Rüşubat taşınımı yüksek olan akarsulardaki yatak düzenlemelerinde hava payı belirlenirken, rüşubatbirikiminden kaynaklanan kapasite kayıpları da dikkate alınır.

(4) Akarsu ıslahlarının çevre ile uyumlu olarak yapılması esas olup, uygun görülen yerlerde rekreasyon alanları ile bütünleşik olarak yapılır. Devamlı akışı olan akarsuların yerleşim yerlerinden geçen kısımlarında yapılacak olan ıslahlardaki kılavuz kanal boyutlandırmasında, baz akıma karşılık gelen debi esas alınır. Söz konusu boyutlandırmada seçilecek debi, akarsu akış rejimi ve yatak özellikleri de dikkate alınarak artırılabilir.

Akarsular üzerinde inşa edilecek köprülerin proje debisinin seçimi ve temel hidrolik tasarım kriterleri

MADDE 11 – (1) Bir akarsu üzerinde inşa edilecek köprü, taşkın sırasında gelecek olan suyu ve suyun beraberinde getirdiği rüşubat ile yüzen cisimleri güvenli geçirebilecek şekilde boyutlandırılır.

(2) Meskun mahaller içinde, beş yüz yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliği, köprü hidrolik boyutlandırmasında esas alınır. Yatak içindeki sediment ve bitkilerin oluşturduğu hidrolik kapasite kayıpları ile mevcut ıslah kesitinin boyutları da göz önünde bulundurularak gerektiğinde ilave hava payı eklenerek hesaplanan toplam yükseklik (Hp), dere talveg kotu ile köprü giriş alt kotu arasında olması gereken düşey mesafe olarak alınır. Boyutlandırmada taşkından etkilenecek nüfusun büyüklüğü ve muhtemel ekonomik kayıplar dikkate alınarak, bin yıl tekerrürlü debi taşkın debisi de seçilebilir.

(3) Meskun mahaller dışında, yüz yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliğine (h), asgari birbuçuk metre hava payı (Hp) eklenerek hesaplanan yükseklik dere talveg kotu ile köprü giriş alt kotu arasında olması gereken düşey mesafe olarak hesaplanır.

(4) Akarsu yatağının akış yukarısında şev kayması sebebiyle ağaçlar ve diğer kaba materyalin taşınarak köprü açıklığını tıkama riski ya da rüşubat birikimiyle köprü kesitinde kapasite kayıplarının olabileceği durumlarda hava payı daha büyük tutulur.

(5) Köprü mümkün mertebe akarsuyun akışına dik şekilde veya en az zerevlikte olacak şekilde planlanır.

(6) Köprü yaklaşım dolguları, gerekli hallerde oyulmaya karşı tahkimatla (rip rap, brit, duvar vb.) koruma altına alınır.

(7) Akarsu yatağında su hızına ve akarsu yatağındaki malzemenin cinsine bağlı olarak oyulma derinliği hesap edilir ve köprü ayaklarında bu oyulmaya karşı tahkimat yapılır. Köprü ayakları civarında oluşacak su hızındaki artışlara ve zemin yapısına bağlı olarak gerçekleştirilecek oyulma derinliğine uygun temel tipi, boyutu ve derinliği belirlenerek, temel çevresinde oyulmayı önleyici tedbirler alınır.

(8) Köprü ayaklarının tip ve sayısı, akarsu kesitini en az daraltacak şekilde seçilir. Köprü ayakları kısa kenarı akıma dik olacak şekilde yerleştirilir. Köprü ayaklarının su akımına karşı olan cephesi, sel yaran vazifesi görecektir şekilde mümkün olduğunca yuvarlatılmış ya da kama şeklinde tesis edilir.

(9) Tescilli tarihi köprülere ait koruma alanı içerisinde yapılması planlanan ve bu Yönetmelik kapsamında tariflenen faaliyetler için Karayolları Genel Müdürlüğü'nün görüşü ile ilgili Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulundan onay alınır.

Menfezlerde proje debisinin seçimi ve temel hidrolik tasarım kriterleri

MADDE 12 – (1) Menfezler mümkün olduğu kadar akarsuların tabii yataklarının sahip olduğu eğimde ve eksende yerleştirilir.

(2) Meskun mahaller içerisinde menfez yapılırken yüz yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliğine (h), hava payı (Hp) eklenerek hesaplanan yükseklik, beş yüz yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliği ile karşılaştırılarak büyük olan değer alınır. Taşkından etkilenecek nüfusun büyüklüğü ve muhtemel ekonomik kayıplar dikkate alınarak, bin yıl tekerrürlü debi taşkın debisi olarak seçilebilir.

(3) Meskun mahaller dışında menfez yapılırken on yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliğine (h), hava payı (Hp) eklenerek hesaplanan yükseklik, elli yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliği ile karşılaştırılarak büyük olan değer alınır.

(4) Akarsularla taşınan rüsubatın, menfezde kapasite kayıplarına sebebiyet vermesi durumu göz önünde bulundurularak hava payı daha büyük tutulur.

(5) Menfezler; menfez önündeki su yüksekliği, membada her iki sahildeki dolgu yüksekliğini geçmeyecek şekilde gerekli kabarma hesapları da yapılarak projelendirilir.

Şantiye sahalarında geçici olarak inşa edilen köprü ve menfezlerde proje debisinin seçimi

MADDE 13 – (1) Yerleşim yerleri dışındaki şantiye sahaları içerisinde, vatandaşların kullanımına kapalı olacak şekilde projelendirilerek inşa edilecek geçici köprülerin ve geçici menfezlerin, meskun mahal dışında belirli süreyle ve belli bir amaca geçici olarak hizmet edecek olmaları ve amacın gerçekleşmesinden sonra kaldırılacak olmaları sebebiyle on yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliğine hava payı (Hp) eklenmek suretiyle hesaplanan yükseklik ile elli yıl tekerrürlü taşkın debisine karşılık gelen su yüksekliği kıyaslanarak büyük olan yükseklik hidrolik tasarımda esas alınır.

(2) Hidrolik tasarım yapılırken geçici köprü ve geçici menfezlerin önündeki su yüksekliği, membada her iki sahildeki sedde/yol/arazilerin dolgu yüksekliğini geçmeyecek şekilde gerekli kabarma hesapları da yapılarak belirlenir ve buna göre geçici köprü ve geçici menfezler projelendirilir.

(3) Yerleşim yerleri içerisinde geçici köprü ve geçici menfez inşa edilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Akarsu Yatakları Mücavirlerinde İmar Plan Çalışmaları, Proje Debisi ve Hidrolik Kesit Onayı, Akarsu Yataklarından Kum ve Çakıl Alınması

Akarsu yatakları mücavirlerinde imar plan çalışmaları

MADDE 14 – (1) İl, ilçe ve belde gibi büyük ve orta ölçekteki planlı yerleşim yerleri ile mevzii planlara göre yapılan küçük ölçekteki her türlü yerleşim birimlerine ait imar planlarının düzenlenmesi esnasında, DSİ tarafından belirlenen taşkın sınırları ile birlikte bildirilen diğer görüş ve öneriler dikkate alınır. DSİ, bu görüş ve önerileri belirlerken yaşanan taşkınlar sonrasında hazırlanan raporlardan, taşkın yayılım ve tehlike haritalarından ve taşkın yönetim planlarından faydalanabilir.

(2) Bu madde kapsamında DSİ tarafından verilen görüş ve önerilere uyulmaması halinde tüm hukuki sorumluluk, görüş ve önerilere uymayan kurum veya kuruluşa aittir.

Proje debisi ve hidrolik kesit onayı

MADDE 15 – (1) DSİ dışındaki diğer kurum ve kuruluşlarca akarsular üzerinde inşa edilecek köprü, menfez, taşkın kontrol tesisleri gibi yapıların proje debisi ile hidrolik kesit tahkikleri, projeyi hazırlayan kurum ve kuruluşlarca hesaplandıktan sonra DSİ'nin görüşüne sunulur.

(2) DSİ tarafından hidrolik olarak tetkik edilerek uygun görülen kesitlerde, DSİ'nin onayı olmaksızın değişikliğe gidilemez.

(3) Akarsular üzerinde köprü, menfez, taşkın ve rüsubat kontrol tesislerinin inşaatı sırasında DSİ'nin önerdiği tedbirler dikkate alınır.

(4) Çeşitli kurum ve kuruluşlarca, akarsu yatakları üzerinden, altından veya sınırından geçirilecek enerji nakil hattı, yol, petrol-doğalgaz boru hattı, elektronik haberleşme altyapısı, içme suyu ve kanalizasyon hatları ve benzeri

değişik maksatlı yapılar inşa edilmeden önce DSİ'den yazılı görüş alınır ve yapılar bu görüş dikkate alınarak inşa edilir.

(5) Taşkın kontrol tesisleri projelendirilirken, söz konusu tesislerin işlevini tam olarak yerine getirebilmesi için dördüncü fıkrada belirtilen değişik maksatlı yapılardan mevcut veya projesi kesinleşmiş olanlar dikkate alınır.

(6) Bu madde kapsamında DSİ tarafından verilen görüş ve önerilere uyulmaması halinde tüm hukuki sorumluluk, görüş ve önerilere uymayan kurum veya kuruluşa aittir.

Akarsu yataklarından kum ve çakıl alınması

MADDE 16 – (1) Akarsu yatağı içinde veya yatağa bitişik alanlarda yapılan kum, çakıl ve stabilize malzeme ocağı işletme faaliyetleri, DSİ'nin görüşleri doğrultusunda yapılır. DSİ görüşüne aykırı uygulamalarda ocakların izinleri, iptal edilmesi talebiyle ilgili DSİ Bölge Müdürlüğüne ruhsat veren İdarelere bildirilir.

(2) Akarsu yatağından alınacak malzeme yerleri, köprü ve menfeze göre tercihen memba tarafında ve yedi yüz elli metreden daha yakın mesafede olmayacak şekilde belirlenir. Malzemenin alınması, akarsuyun akış rejimini ve akış doğrultusunu değiştirmeyecek şekilde olur. Köprü ve menfez mansabından malzeme alınması durumunda malzeme alınan yerin köprü ve menfeze olan mesafesi, yatağın topoğrafik, hidrolik ve taban malzemesi şartlarına göre tespit edilir. Tespit edilen bu mesafe hiçbir zaman bin metreden daha yakın olamaz. Bu mesafe yatağın topoğrafik, hidrolik ve taban malzemesi şartları göz önünde bulundurularak artırılabilir.

(3) Akarsu yatağından alınacak malzeme yerleri belirlenirken malzeme alımının, akarsu ve bu akarsuya mansaplanan yan kollar üzerindeki master plan, planlama, inşaat aşaması ve işletmede olan taşkın ve rüsubat kontrol tesisleri, sulama kanalları, petrol ve doğalgaz boru hatları, pompa istasyonları, bağlama ve tesisleri, baraj, gölet, sel kapanları ve benzeri yapı ve tesislere olası tesirleri de göz önünde bulundurulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Akarsu Yatakları ile Taşkın Kontrol Tesislerine Yapılan Müdahalelere İlişkin Önlemler ve Akarsu Yataklarında İslah Öncesi Yer Teslimi

Akarsu yatakları ile taşkın kontrol tesislerine yapılan müdahalelere ilişkin önlemler

MADDE 17 – (1) Akarsu yataklarında, taşkın kontrol tesislerinde, akarsular üzerindeki köprülerin altında veya akarsular üzerindeki menfezlerin içinde su akış kesitinin daralmasına sebebiyet veren ve su akışını engelleyerek taşkınlara sebep olabilecek yapılar yapılamaz. Su akış kesitinin daralmasına sebebiyet verdiği tespit edilen yapılar; 14/1/1943 tarihli ve 4373 sayılı Kanun kapsamında yer alıyor ise mezkur kanun hükümlerine göre, bunun dışındaki alanlarda kalıyor ise imar mevzuatına göre mülki amirin sorumluluğunda yetkili belediye veya il özel idaresince kaldırılır.

(2) Derelerin üzeri zaruri hallere münhasır olmak üzere DSİ Genel Müdürlüğü'nün izni alındıktan sonra gerçekleştirilecek işlemler hariç kapatılamaz.

(3) Akarsu yatakları içerisinde tabii olarak yetişen ve yatak kesitini daraltarak veya mevcut sanat yapılarının tıkanmalarına sebep olarak taşkınlara ve muhtemel taşkın boyutunun artmasına sebep olan ağaçlar ve çeşitli nebatat, DSİ'nin teklifi üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman Genel Müdürlüğü'nün ilgili taşra teşkilatlarına bilgi verilmek suretiyle mülki idare amirinin onayı ile ilgili idare tarafından temizlenir.

(4) Akarsu yataklarına hafriyat, moloz ve sanayi tesislerine ait atıklar, evsel nitelikli atıklar ve benzeri katı ve sıvı atıklar atılamaz. Akarsu yataklarına her türlü atık malzemenin dökülmesi, mülki idare amirlerinin koordinasyonunda mahalli idareler ve diğer ilgili birimler tarafından sürekli kontrol altında tutulmak suretiyle önlenir.

(5) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlere veya menfaati umuma ait olan taşınmaz mallarda su seviyesinin yükselmesine tesiri olacak şekilde üçüncü kişilerce bu taşınmaz malların işgali suretiyle dikilen fidan ve ağaçlar ile her türlü ekim, tesis ve değişiklikler, 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun uyarınca işgalin sona erdirilmesine ilişkin alınacak karar uyarınca yıktırılır veya kaldırılır. Kararın infazında Vali veya Kaymakam tarafından ilgili idare birimlerinden görevlendirme yapılır.

Akarsu yataklarında ıslah öncesi yer teslimi

MADDE 18 – (1) DSİ tarafından yapılacak akarsu ıslahlarının projesine göre yapılabilmesi için; bu alanlardan belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunanlar, ilgili belediyelerce DSİ'ye ihtilafsız olarak teslim edilir. Bu alanların dışında kalan yerlerin ise DSİ'ye tesliminin sağlanması hususunda gerekli çalışmalar valilik koordinasyonunda yürütülür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Devlet Su İşleri Genel Müdürü yürütür.